

ЕФЕКТ «ОРЕОЛУ» В МЕХАНІЗМІ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАВОПОРУШНИКІВ

THE “HALO” EFFECT IN THE MECHANISM OF JUVENILE OFFENDERS CRIMINALIZATION

Дрьомін В.М.,
д.ю.н., професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті розглядаються механізми пропаганди злочинного способу життя за допомогою засобів масової комунікації та інформації. Формування позитивного образу злочинців («ефект ореолу») сприяє втягненню неповнолітніх у злочинну діяльність.

Ключові слова: засоби масової інформації, неповнолітні, злочинність, ефект «ореолу».

В статье рассматриваются механизмы пропаганды преступного образа жизни с помощью средств массовой коммуникации и информации. Формирование позитивного образа преступников («эффект ореола») способствует вовлечению несовершеннолетних в преступную деятельность.

Ключевые слова: средства массовой информации, несовершеннолетние, преступность, эффект «ореола».

In the article the mechanisms of propaganda of criminal way of life by mass media and communication are considered. Formation of positive criminal's image (“halo effect”) promotes juveniles in criminal activity.

Key words: mass media, juveniles, crime, “halo” effect.

Навність злочинності, яка щорічно вимірюється мільйонами злочинів і злочинців, свідчить про поширеність у суспільстві злочинного способу життя, що для багатьох людей став природною формою існування. Таким чином, злочинна діяльність розширює «поле можливостей» під час вибору індивідом того чи іншого варіанта поведінки: поки існує злочинність, «поле можливостей» включає також злочинний варіант. Вивчення злочинного середовища приводить до висновку про відносну самостійність злочинності та її тенденції до самовідтворення, у тому числі за рахунок самодетермінації. Проте очевидно, що злочинці цілком не ізольовані від соціального середовища. Інформація про вчинені злочини поширюється в процесі повсякденного спілкування, при цьому нерідко суттєво спотворюється. Так, кримінологи досить давно зацікавилися питанням, чому певна частина молоді й підлітків прагне до спілкування з особами, які мають кримінальне минуле або досвід перебування в «зоні». Що приводить їх у середовище, яке явно характеризується не лише як аморальне, а й як злочинне? У соціологічній, психологічній і педагогічній літературі найчастіше як причину аналізованого явища називають відчуженість від соціально корисного середовища, потребу в самовираженні, пошук свого «я», бездоглядність та інші аналогічні чинники. Визнаючи важливість подібних висновків, варто все-таки звернути увагу на те, що далеко не всі підлітки, які перебувають в аналогічному психологічному стані, тягнуться до кримінальної, тюремної чи блатної «романтики». Проблема значно складніша, а її вирішення пов'язане з вивченням широкого комплексу соціальних, соціально-психологічних, культурологічних та інших чинників, серед яких найбільш актуальними варто назвати щонайменше два – соціальні статуси злочинця в сучасному суспільстві та роль засобів масової комунікації в поширенні стандартів людської поведінки [1, с. 324–377].

Німецький учений М.Е. Штайн-Хільберс, який тривалий час вивчав вплив засобів масової комунікації на формування знань про злочинність, злочинну поведінку й систему соціального контролю над нею, звертає увагу на те, що на підставі інформації формуються буденні уявлення про злочинність, які згодом постають як основа неформальної оцінки поведінки, відхиленої від норми [2]. «Узвичання» певних видів поведінки неможливе

без впливу фільмів, театру, літератури, пісень. У зв'язку із цим безперечний інтерес становить вивчення окремих видів масових комунікацій, за допомогою яких розширюється уявлення населення, у тому числі й підлітків, про злочинність і злочинців.

Сьогодні загальновізнано, що кіно, телебачення, преса, інтернет, аудіо- й відеопродукція – носії та провідники інформації масового споживання – перетворилися на потужний інструмент психологічного впливу, що охоплює майже все населення нашої планети. Сучасні засоби прийому й передачі інформації для багатьох людей стали основними джерелами формування соціально значущих понять, стереотипів поведінки, уявлення про багато явищ. Результатом дії інформації є пропаганда та зміцнення певних духовних цінностей, ідеологічний, політичний, економічний чи організаційний вплив на оцінки, думки й поведінку людей.

З огляду на всеохоплюючу роль масової комунікації в сучасному суспільстві стає очевидною необхідність кримінологічного аналізу змісту поширюваної інформації в ньому. Безумовно, через специфіку обговорюваної проблеми нас насамперед цікавлять ті комунікативні аспекти, які пов'язані з криміналізацією суспільної свідомості. Є всі підстави стверджувати, що проблема виникла досить давно та багато в чому пов'язана з романтизацією кримінального світу в художній літературі, у творчості загалом, на підставі чого сформувався напрям, названий дослідниками «кримінальний романтизм».

Проблема кримінального романтизму становить інтерес не тільки для кримінологів, а й для літературознавців, соціологів, культурологів. Окрім цього, злочин як надзвичайне в багатьох випадках явище завжди привертав увагу простих громадян, що природно для людей, особливо неповнолітніх, які нечасто стикаються з подіями, що виходять за межі буденного життя. Безумовно, це не могло залишитись поза увагою письменників, художників, кінематографістів. Народження людини та її смерть – події, які завжди будуть центром людських інтересів. Тема вбивства наявна у творах практично всіх видатних письменників. Немає потреби наводити їх імена та назви творів, більшість із яких стали класикою світової літератури й джерелом натхнення для театральних, оперних, балетних постановок.

Культурологи, вказуючи на криміногенність «героїзації» злочинців, констатують, що кримінальний романтизм – це специфічне явище культури, яке отримало розвиток і поширення в масовому мистецтві, засобах масової інформації (далі – ЗМІ), рекламній індустрії, серед певних верств і груп населення. Для нього характерне суб'єктивне розуміння процесів, які відбуваються в злочинному світі та його субкультури, воно виражається в ідеалізації, героїзації й апологетиці злочинної діяльності, її елементів і представників, а також їх духовно-етичних цінностей [3]. Зрештою, кримінальний романтизм, що значно поширився та став одним із провідних напрямів у сучасній масовій культурі, фактично вийшов за межі творчих культурологічних явищ, реалізувавшись у практичній діяльності людей.

У багатьох випадках тема кримінального романтизму сливається на поверхню та стає очевидним милуванням авторів «героями» своїх оповідань. Ми не вважаємо такі роботи поганими чи хорошими, просто констатуємо, що вони є, і тиражі їх величезні. Безумовно, подібні книги користуються попитом у споживачів і розкуповуються, оскільки вже одні назви викликають інтерес у читача: «Україна кримінальна», «Бандитська Одеса», «Тюремний жаргон. Одеська хроніка, спецвипуск», «Москва бандитська», «Бандитський Петербург», «Кольорова масть. Еліта злочинного світу», «Бандитська Росія», «Тюремна енциклопедія», «Енциклопедія російського шахрайства», «Коротка злочинська енциклопедія (легенди і міфи злочинного світу)», «Злочинці і злочини. Закони злочинного світу. Звичаї, мова, татування: енциклопедія», «Мова з мороку: блатна музика і фея. Словник арготизмів», «Блатна музика: жаргон в'язниці» тощо.

Частина із цих книг написані журналістами або істориками, деякі – професійними юристами (колишніми слідчими, прокурорами, криміналістами). Значною мірою їх змістове наповнення збігається, відрізняються лише ставлення до своїх персонажів і комерційне ставлення до перспектив реалізації таких книг. Із цього постають спроби вже в анотаціях до них дати заявку на «сенсаційність» наведених фактів та особливі кримінальні таланти героїв цих книг. Так, наприклад, В.С. Разінкін, професійний юрист, кримінолог, колишній співробітник підрозділів із боротьби з організованою злочинністю, у співтворстві із журналістом А.Р. Тарабріним видали книгу «Кольорова масть. Еліта злочинного світу». У ній автори докладно описують діяльність «злочинців у законі» та публікують купу фотографій (вечірки, банкети, відпочинок тощо) з особистих архівів кримінальної «богеми», називаючи ці фотозображення «Ветерани злочинного руху», «Братва відпочиває» (підзаголовок «Сочі, пляж»), «Спадкоємці Монгола», «Ми – однієї крові» тощо [4].

Документальна книга А.Д. Константинова «Бандитська Росія» анована так: «Літопис організованої злочинності в Росії – починаючи від гуртів легендарного отамана Кудеяра до братків-бізнесменів зразка початку XXI століття». Перу А.Д. Константинова належить також книга «Бандитський Петербург» [5] та інші роботи у сфері історико-кримінальної дійсності, у яких авторів, як і багатьом іншим журналістам та письменникам, не завжди вдається знайти гармонію між гротеском і реальністю, художньою вигадкою й науковістю. Вважаємо, що багато таких книг підсилюють вплив кримінального світу на суспільство та розширюють увлечення людей про стандарти й межі людської моралі та поведінки.

На підставі проведеного дослідження публікацій у періодичній пресі можна зробити висновок, що засоби масової інформації також приділяють значну увагу висвітленню кримінальної тематики. Проблема кримінального романтизму якщо й не представлена в газетних статтях у тому вигляді, у якому вона наявна в художніх творах, все-таки опосередковано виявляється в нав'язуванні читачам стереотипного сприйняття злочинності.

Необхідно зазначити, що в кримінології ця проблема найчастіше обговорювалась у контексті криміногенного впливу ЗМІ на неповнолітніх. Вивчення культурного оточення підлітків дало змогу встановити, що в дітей, які виховуються в криміногенних соціально-психологічних умовах, інтерес до фільмів, літератури, публікацій у періодичній пресі обмежувався переважно темами, пов'язаними з убивствами, насильством, пограбуваннями, еротикою, порнографією тощо. Проблема виникла не сьогодні. Кримінологи давно звернули увагу на роль засобів масової комунікації у формуванні особистості та її морально-психологічних якостей. П.І. Люблінський майже сто років тому писав, що нездорове читання сенсаційних, кримінальних і порнографічних романів є «немаєлованим соціальним чинником дитячої злочинності» [6, с. 101–102].

Відомо, що в радянській кримінологічній літературі значну увагу приділяли шкідливому впливу «поганих» фільмів, телепрограм, книг тощо на формування особистості підлітків, крім того, враховувалась також ідеологічна функція ЗМІ в суспільстві. Проте й тоді не було єдиної думки про наслідки підліткового захоплення кримінальним жанром, фільмами жахів, продукцією еротичного й порнографічного змісту. Одні вчені стверджували, що негативний вплив книг і кінофільмів, які «пропагандують» злочинний спосіб життя, можна вважати безпосередніми причинами скоєння підлітками злочинів. Інші науковці вважали, що через канали ЗМІ підлітки засвоюють тільки стандарти зовнішнього вигляду й поведінки, у тому числі соціально несхвалюваної, черпають знання про способи скоєння злочинів.

Значно частіше оцінка підлітком фільмів залежить від його особистості, що вже сформувалась у тому чи іншому спрямуванні, а також від ціннісних орієнтацій. З іншого боку, така вибірковість у свою чергу сприяє подальшому зміцненню особистісного спрямування, створенню стереотипу ставлення до змісту кіно. Отже, річ не в «шоковому» впливі окремих бойовиків, а в дії системи фільмів (і не тільки детективних), обраних підлітком для перегляду. Ця система сприяє прискоренню розвитку в нього уявлень про допустимість і повсякденність у людських відносинах брутальності, жорстокості, насильства.

Здатність до навчання насильницьким агресивним діям за допомогою засвоєння правил поведінки, яких дотримуються й демонструють злочинці, «кримінальні авторитети» та інші такі особи, була неодноразово підтверджена в серії експериментів. Так, ще в радянські часи під час дослідження впливу кримінального середовища на підлітків нами було встановлено, що діти в певних умовах можуть наслідувати зразки явно злочинної поведінки. Виявилось, що з понад 800 опитаних неповнолітніх злочинців, які відбували покарання в колонії для неповнолітніх, приблизно 70% до скоєння злочину якщо й читали книги або дивилися кінофільми, то тільки з кримінальної проблематики. При цьому близько 80% із них до вчинення злочину мали у своєму оточенні або судимих членів сім'ї, або судимих друзів (приятелів). Як наслідок, найвище цінувались у цьому середовищі фізична сила, рішучість, зухвалість, наявність грошей і престижних речей. Приблизно третина досліджених неповнолітніх злочинців (згідно з їхніми описами) вчинили злочини, аналогічні за характером і способом здійснення до злочинних дій старших товаришів, які раніше побували в «зоні» [7].

У науковій літературі також наведено відомості про те, що часта демонстрація кінопродукції, яка містить сцени насильства й жорстокості, зумовлює велику вірогідність агресивної поведінки. Криміногенний вплив демонстрації сцен жорстокості та актів агресії вчені розглядають із двох позицій – впливу на особу та впливу на інформаційну функцію. Перший вплив полягає в дії на процес формування установок і ціннісних орієнтацій молоді, а другий – у поширенні відомостей про методи здійснення й прихо-

ування слідів злочину. Пропаганда ЗМІ нових методів скоєння злочинів, на думку Б. Холиста, все ж відіграє значно меншу роль, ніж вплив цих засобів на формування установок і ціннісних орієнтацій [8].

У зв'язку із цим потребує дослідження здатність до навчання насильницьким агресивним діям за допомогою засвоєння правил і стандартів поведінки, яких дотримуються та демонструють кримінальні герої. Так, дедалі частіше трапляються повідомлення про вбивства в школах, які скоюють учні. Масові вбивства стають буденною практикою, люди починають звикати до щоденних повідомлень про чергові вбивства. Відомі дослідники агресивної поведінки Р. Берон і Д. Річардсон пишуть: «Існує думка, що в подібних випадках глядачі або читачі опановують нові форми агресивно-насильницької поведінки за допомогою вікарного навчання та, натхненні повідомленнями про епізод насильства, у відповідній обстановці реалізують їх на практиці. Експозиція зразків соціального насильства може озброювати людей новими моделями агресивної поведінки, що не входили раніше до їх поведінкового репертуару» [9, с. 54].

Н.В. Брушлінська звертає увагу на те, що діти та дорослі легко переймають нові для них форми агресивної поведінки шляхом навчання за допомогою спостереження. Науковець вважає, що немає необхідності спостерігати безпосередньо за такою поведінкою, а достатньо побачити їх символічне зображення (у фільмах, телепрограмах, комп'ютерних іграх), щоб у спостерігачів виник ефект навчання. Інформація про успішні й безкарні насильницькі дії надихає інших на подібну поведінку. Не випадково часто після повідомлень у ЗМІ про незвичайні форми кримінального насильства починають учинятися подібні злочини, зокрема, далеко від тих місць, де вони спочатку були зафіксовані [10].

Різні теорії, що пояснюють наслідки інформаційного агресивного впливу на свідомість людей, потребують експериментального підтвердження. Психологи вважають, що огортання романтикою, а інколи й захоплення особистостями терористів, злочинних «авторитетів», «паханів», «злочинців у законі» тощо сприяє формуванню позитивної установки на злочинців. У соціальній психології таке явище має назву «ефект ореолу», суть якого полягає у формуванні специфічної установки (створення уявного образу) і спрямованому приписуванні певних якостей конкретній людині на основі цієї установки. Цей образ, що раніше існував, виконує роль «ореолу», який заважає бачити справжні риси та прояви об'єкта сприйняття [11].

У сучасних психологічних роботах також стверджується, що основні категорії «інших значущих», а саме «хороша людина», «близький друг» і «ТВ-герой», перебувають в одному семантичному просторі, тому «ТВ-герой» як партнер під час опосередкованого спілкування сприймається телеглядачами як особистість, до нього формується ставлення як до «значущого іншого», він може бути використаний як об'єкт для ідентифікації з ним [12, с. 46].

Деякі відомі психологи, аналізуючи сучасне телебачення, доходять висновку, що значна частина програм не відповідає вимогам інформаційної безпеки за більшістю критеріїв (ціннісно-смісловим, комунікативним, поведінковим та особистісним).

Вивчення зазначеної проблеми приводить до думки, що ми повинні знову повернутись до теорії соціальної навченості, згідно з якою людина засвоює не тільки способи поведінки, а й установки, соціальні цінності та стереотипи, обираючи те, що більшість вважає правильним. Сьогодні у свідомості людей під впливом різних соціальних чинників формуються спотворені образи злочинця та злочинності. Усе це зрештою позначається на оцінці кри-

мінальної ситуації в суспільстві, на особистому ставленні до злочинів і покарань. Незважаючи на очевидну спрощеність моделі «стимул – реакція», ця теорія має численних прихильників і серед кримінологів, які вважають, що в дітей, які проводять дуже багато часу біля екрана телевізора, виявляється фізіологічне збудження, що виникає в результаті перегляду сцен насильства.

Фактично можна говорити про специфічне соціально-психологічне явище, яке ми називаємо інформзлочинністю. Інформзлочинність – це злочинність, образ якої створений ЗМІ та суттєво відрізняється від реальної (фактичної) злочинності, з якою може зіштовхнутися кожний. Телебачення, мережеві інформаційні ресурси, кіно, газети, часописи, книги тощо в більшості випадків інформують про тяжкі насильницькі злочини, у результаті чого в населення складається враження про те, що злочинність – це здебільшого вбивства на замовлення, захоплення заручників, терористичні акти, звалтування тощо. Проте в реальному житті кількість таких злочинів не перевищує 1%. У населення формується страх перед злочинністю, а в підлітків, через поширеність подібних сюжетів, – думка про весільність і впливовість нових «мафіозі». Складні питання кримінальної поведінки розглядаються журналістами з різним ступенем компетентності, глибини проникнення в причинно-наслідковий механізм злочину, правдивості в зображенні особистості злочинців. Усе це позначається на формуванні ціннісних орієнтаційних установок, поглядів, суджень осіб, які знайомляться з такими творами.

Наведені результати досліджень дають змогу виділити такі важливі обставини: а) джерелом криміногенної інформації є як особи з кримінальним минулим, так і засоби масової комунікації; б) засоби масової комунікації можуть сприяти появі чи закріпленню установки на злочинців як носіїв не соціально-негативних, а позитивних якостей, що до певної міри виділяють їх із загальної маси людей («сильна особистість»); в) кримінальна проблематика, яка стала однією з найпоширеніших тем у різних сферах творчої діяльності, слугує культурологічною основою формування злочинності як впливового соціального інституту.

У результаті проведеного дослідження можемо зробити певні висновки й узагальнення:

- злочинці та злочинність є елементом вищої стосовно неї, більш широкою системи (соціальної системи суспільства);
- будучи елементом соціальної системи суспільства, злочинність не пасивна щодо неї, а навпаки, прагне до «відтворення» за рахунок інших елементів суспільства;
- злочинна поведінка наочно показує, що така поведінка можлива, і тим самим розширює «поле можливостей» під час вибору того чи іншого варіанта поведінки;
- злочинність впливає на суспільство, не зустрічаючи належної протидії з боку елементів макрорівневого характеру;
- засоби масової інформації та комунікації є найбільш ефективним пропагандистом кримінального способу життя;
- найбільш криміногенне соціокультурне середовище підлітків;
- пропаганда злочинного способу життя сприяє поширенню кримінальної культури в суспільстві, духовним стрижнем якої на індивідуальному рівні є кримінальна психологія, а на масовому – кримінальна ідеологія;
- стримування зростання злочинності неповнолітніх неможливе без максимального використання засобів масової комунікації та переорієнтування їх на пропаганду соціально прийнятної уяви й стилю життя, формування «моди» на правослухняну поведінку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дрёмин В.Н. Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества : [монография] / В.Н. Дрёмин. – О. : Юридическая литература, 2009. – 616 с.
2. Stein Hilbers M.H. Kommunikation uber Verbreeben / M.H. Stein Hilbers // Empirische Untersuchung der Darstellung von Kriminalitat im Fernsehen. – Munster, 1976. – P. 8–13.
3. Катин В.И. Криминальный романтизм как явление культуры современной России / В.И. Катин // Вопросы культурологии. – 2007. – № 7. – С. 70–74.
4. Разинкин В.С. «Воры в законе» и преступные кланы / В.С. Разинкин. – М., 1995. – 109 с. ; Разинкин В.С. Цветная масть. Элита преступного мира / В.С. Разинкин, А.Р. Тарабрин. – М. : Вече, 1997. – 480 с.
5. Константинов А.Д. Бандитская Россия / А.Д. Константинов. – СПб : Астрель-СПб, 2008. – 696 с. ; Константинов А.Д. Бандитский Петербург: документальный очерк / А.Д. Константинов. – СПб. : Фолио-Пресс, 1996. – 496 с.
6. Люблинский П.И. Преступность подростков / П.И. Люблинский. – М., 1923. – 180 с.
7. Дрёмин В.Н. Общение несовершеннолетних с ранее судимыми лицами как криминогенный фактор / В.Н. Дрёмин // Причины отдельных видов преступности и проблемы борьбы с ними : сб. науч. статей / под ред. А.И. Долговой. – М., 1989. – С. 162–167.
8. Холыст Б. Криминология. Основные проблемы / Б. Холыст. – пер. с польс. – М. : Юридическая литература, 1977. – 264 с.
9. Бэрон Р., Агрессия / Р. Бэрон, Д. Ричардсон. – СПб. : Питер, 1997. – 352 с.
10. Брушлинская Н.В. Криминальное насилие в семье и его трансляция средствами массовой информации / Н.В. Брушлинская // Журналистика в 2000 году: реалии и прогнозы развития : матер. Междунар. науч.-практ. конф. – М. : МГУ, 2001. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://evartist.narod.ru/text7/44.htm>.
11. Дрёмин В.Н. Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества : [монография] / В.Н. Дрёмин. – О. : Юридическая литература, 2009. – 616 с. ; Андреева Г.М. Социальная психология / Г.М. Андреева. – М. : МГУ, 1980. – 414 с.
12. Информационная и психологическая безопасность в СМИ : в 2 т. / под ред. А.И. Донцова, Я.Н. Засурского, Л.В. Матвеевой, А.И. Подольского. – М. : Аспект-Пресс, 2002–2003. – Т. 1 : Телевизионные и рекламные коммуникации. – 2002. – 335 с.

УДК 343.851.3

ПЕРЕВИХОВАННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

REHABILITATION AND RESOCIALIZATION OF CRIMINALS AS PRECAUTIONARY MEASURE OF CRIMINALITY

Завадська А.Т.,

студент магістратури факультету адвокатури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена актуальній на сьогодні проблемі перевиховання та ресоціалізації в аспекті запобігання злочинності. Шляхом дослідження підходів до запобігання злочинності розкрито історичне становлення суспільної думки про засоби впливу соціуму на особу злочинця від репресивного до гуманістичного та проаналізовано ефективність деяких із них. Крім того, у роботі зосереджено увагу на важливості виховної соціально-психологічної праці з особою злочинця. Автор досліджує теоретичні положення, що розкривають сутність та зміст термінів «перевиховання» та «ресоціалізація», здійснює аналіз функціонування та дієвості різних засобів та методик перевиховання осіб злочинців (зокрема, покарання, ізоляція, медіація, праця тощо), а також досліджує роль церковних організацій у процесі перевиховання правопорушників.

Ключові слова: перевиховання, ресоціалізація, особа злочинця, запобігання злочинності, засоби впливу.

Статья посвящена актуальной на сегодня проблеме перевоспитания и ресоциализации в аспекте предотвращения преступности. Путем исследования подходов к предотвращению преступности раскрыто историческое становление общественного мнения о средствах воздействия социума на личность преступника от репрессивных к гуманистическим и проанализирована эффективность некоторых из них. Кроме того, в работе было сосредоточено внимание на важности воспитательной социально-психологической работы с личностью преступника. Автор исследует теоретические положения, раскрывающие сущность и содержание терминов «перевоспитание» и «ресоциализация», осуществляет анализ функционирования и действенности различных средств и методик перевоспитания личности преступников (в частности, наказание, изоляция, медиация, труд и т.д.), а также исследует роль церковных организаций в процессе перевоспитания правонарушителей.

Ключевые слова: перевоспитание, ресоциализация, личность преступника, предотвращение преступности, способы влияния.

Throughout the existence of society, such a negative phenomenon as a crime existed, and, accordingly, the social world was constantly trying to find a variety ways to counteract or at least reduce the level of crime. Depending on the historical period, the development of society and prevailing ideas in it, there were different approaches to the prevention of crime.

The article is devoted to the current problem of rehabilitation and re-socialization in the aspect of prevention of criminality. Through the researching of approaches to crime prevention, the historical formation of public opinion about means of influencing to the perpetrator's personality was revealed and the effectiveness of some of them was analyzed. In addition, the article is focused on the importance of social and psychological impact on the perpetrator's personality. The author investigates the theoretical positions that reveal the essence and content of the terms "rehabilitation" and "resocialization", as well as analyzes the functioning and effectiveness of various means and methods of rehabilitation of criminals.

In the article author also substantiates the determining role of religious organizations in the process of rehabilitation of offenders, analyze types of their activities in this area, including the functioning of rehabilitation centers for former convicts.

The author concludes that, as a rule, the primary cause of criminal behavior of a person is an inadequate social environment and lack of positive support for relatives. That is why the most effective rehabilitation and resocialization is carried out in social groups where the model of the family is reproduced.

Key words: rehabilitation, resocialization, criminal, approaches.